

การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ:
กรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

A Study of Economic Impacts of the Northern Economic Corridor:
A Case Study of Chiang Mai

หัตสยา ไชยอาม^{*1} นิสิต พันธมิตร² วรทยา ชินกรรม³ และชูเกียรติ ชัยบุญศรี⁴

Hatsaya Chairm Nisit Panthamit Warattaya Chinnakum and Chukiat Chaiboonsri

บทคัดย่อ

การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภาคเหนือ และศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบจำลองการถดถอยพหุคูณ (Panel Regression Model) และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างเจ้าของกิจการ/หุ้นส่วนและพนักงานในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 267 คน ผลการศึกษา พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กับมูลค่าอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จำนวนแรงงานอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และงบประมาณรายจ่ายตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ และปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับความสำคัญของปัจจัยสนับสนุนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยด้านสินค้า/บริการที่เป็นที่ต้องการของชาวไทยมีผลมากที่สุดต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่ สำหรับเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับผลกระทบของปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยด้านการใช้เทคโนโลยีส่วนใหญ่มีผลกระทบที่แตกต่างกันตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ประสบการณ์ด้านธุรกิจ และประเภทธุรกิจ ปัจจัยด้านความต้องการของตลาด ส่วนใหญ่มีผลกระทบที่แตกต่างกันตามประเภทธุรกิจ และปัจจัยด้านการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีผลกระทบที่แตกต่างกันตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ด้านธุรกิจ และประเภทธุรกิจ

คำสำคัญ : ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ, เศรษฐกิจสร้างสรรค์, ผลกระทบทางเศรษฐกิจ, เชียงใหม่, แบบจำลองการถดถอยพหุคูณ

*Corresponding author. E-mail: baifern.hatsaya@gmail.com

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (ภาคพิเศษ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² รองศาสตราจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

⁴ รองศาสตราจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ABSTRACT

This independent research aims to study the relationship between economic development in Northern Thailand and the development of the creative economy in the region, as well as to examine the factors impacting the creative economy industry in Chiang Mai. The study utilized a Panel Regression Model and gathered data through questionnaires from a sample group of 267 business owners/partners and employees in Chiang Mai. The results revealed that the Gross Provincial Product at constant prices has a positive and statistically significant relationship at the 95% confidence level with the value of the creative economy industry, the labor force in the creative industry, and the budget expenditures under the annual budget act. The study also examined the supporting factors impacting the creative economy industry in Chiang Mai. The overall importance of these supporting factors was found to be moderate, with the demand for goods/services in Thailand having the most significant impact on the creative economy industry in the province. When comparing the differences in the impact levels of supporting factors, the findings show that factors related to technology usage had varying impacts depending on gender, education level, work experience, business experience, and business type. Factors related to market demand had differing impacts based on business type, while tourism-related factors showed varying effects based on education level, business experience, and business type.

Keyword : Northern Economic Corridor, Creative Economy, Economic Impacts, Chiang Mai, Panel Regression Model

ที่มาและความสำคัญ

การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจ (Economic Corridor) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่หลายประเทศนำมาใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ กระจายความเจริญสู่พื้นที่ต่าง ๆ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สำหรับประเทศไทยได้มีการจัดตั้งระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ซึ่งมีอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมในพื้นที่สูงกว่าอัตราเฉลี่ยของประเทศ และเป็นแรงผลักดันสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับมหภาค จึงเกิดการขยายผลสู่การจัดตั้งเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษในระดับภูมิภาค 4 แห่ง ประกอบด้วย 1) ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ (Northern Economic Corridor : NEC) 2) ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Northeastern Economic Corridor : NeEC) 3) ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคกลาง-ตะวันตก (Central – Western Economic Corridor : CWEC) และ 4) ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ (Southern Economic Corridor : SEC)

แนวทางการพัฒนาภาคเป็นอีกหนึ่งในเครื่องมือที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจระดับภาค โดยแนวทางการพัฒนาภาคได้นำศักยภาพของพื้นที่จากทางทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และงานหัตถศิลป์ ซึ่งกำหนดเป้าหมายการพัฒนา

ให้ภาคเหนือเป็น“ฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศ” ร่วมกับการกำหนดพื้นที่ NEC ประกอบด้วยจังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน และลำปาง ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งใช้ต้นทุนจาก ศักยภาพของภาคเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจในระดับพื้นที่มากยิ่งขึ้น โดยในปี 2565 เศรษฐกิจภาคเหนือมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเหนือมีมูลค่า 1.76 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 10.10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในพื้นที่ NEC มีความโดดเด่นด้านรากฐานทางวัฒนธรรมสร้างสรรค์ (Creative Originals) อาทิ งานฝีมือและหัตถกรรม และศิลปะการแสดง เป็นผลจากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาล้านนา ที่เกิดการต่อยอดการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยในปี 2565 มูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในพื้นที่ NEC มีมูลค่า 15,460.47 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 51.3 ของมูลค่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของ ภาคเหนือ ดังนั้น การพัฒนาภาคเหนือโดยใช้ต้นทุนจากความคิดสร้างสรรค์ร่วมกับการพัฒนาด้านสังคมและ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะนำไปสู่มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค

จังหวัดเชียงใหม่ได้รับการประกาศจากองค์การยูเนสโกให้เป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ สาขา หัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน "Craft and Folk Art" โดยมีศักยภาพอันโดดเด่นทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดแบบรุ่นต่อรุ่น อาทิ งานฝีมือและหัตถกรรม ศิลปะหัตถกรรม ดนตรีพื้นเมืองที่แสดง ถึงความเป็นอัตลักษณ์พื้นที่ที่โดดเด่น ดังนั้น เพื่อส่งเสริมการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจในระดับพื้นที่ ควรมุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมตามศักยภาพของพื้นที่ด้วยต้นทุนจากความคิดสร้างสรรค์ที่โดดเด่นในพื้นที่ ร่วมกับการพัฒนาอย่างรอบด้านส่งผลให้เกิดการต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการสร้างสรรค์ นำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในระดับพื้นที่และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

การศึกษารั้วนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการจัดตั้งระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ภาคเหนือโดยมุ่งเน้นเฉพาะอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจใน การจัดตั้งระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ ซึ่งจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์นโยบาย และแนวทางการพัฒนาในระดับพื้นที่และระดับภาค ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภาคเหนือ
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่

วิธีการศึกษา

การศึกษารั้วนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิอนุกรมเวลารายปีของตัวแปรที่ใช้ใน การศึกษา ได้แก่ 1) มูลค่าอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2) จำนวนแรงงานอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 3) งบประมาณรายจ่ายตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ 4) มูลค่าผลิตภัณฑ์ มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึง 2565 ของจังหวัดในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน และลำปาง และข้อมูลปฐมภูมิด้วยการเก็บรวบรวม แบบสอบถามศึกษาผลกระทบของปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัด

เชียงใหม่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งจากแบบสอบถามโครงการวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมต่อเศรษฐกิจในจังหวัดเชียงใหม่: กรณีศึกษาแนวพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่งเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภาคเหนือ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยแบบจำลองการถดถอยพหุคูณ (Panel Regression Model) โดยใช้เทคนิค Random-effects GLS ดังสมการต่อไปนี้ :

$$GPP_{it} = \beta_0 + \beta_1 C_{it} + \beta_2 L_{it} + \beta_3 B_{it} + \mu_{it} + \epsilon_{it}$$

โดยที่:

- i แทนแต่ละจังหวัดในกลุ่ม NEC (เชียงใหม่, เชียงราย, ลำพูน, ลำปาง)
- t แทนปี ค.ศ. (2012–2022) ที่สอดคล้องกับ พ.ศ. 2555–2565
- GPP_{it} = มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี ของจังหวัด i ในปี t (หน่วย: ล้านบาท)
- C_{it} = มูลค่าอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของจังหวัด i ในปี t (หน่วย: ล้านบาท)
- L_{it} = จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของจังหวัด i ในปี t (หน่วย: คน)
- B_{it} = งบประมาณรายจ่ายภาครัฐที่จัดสรรให้จังหวัด i ในปี t (หน่วย: ล้านบาท)
- β_0 = ค่าคงที่ของสมการ (intercept)
- $\beta_1, \beta_2, \beta_3$ = สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรอิสระแต่ละตัว ซึ่งคาดว่าจะมีค่าเป็นบวก
- μ_{it} = องค์ประกอบความแตกต่างเฉพาะจังหวัด i ซึ่งเป็นค่าสุ่ม (random effect)
- ϵ_{it} = ตัวแปรสุ่มความคลาดเคลื่อน (error term) ของจังหวัด i ในปี t

2) สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่สองเป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการวิเคราะห์แบบสอบถามด้วยวิธีทางสถิติ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้มาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert's Scale) ในการวัดระดับคุณสมบัติต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์ให้ระดับคะแนน 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับผลกระทบของปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ T-Test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับผลกระทบของปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่ กับตำแหน่งผู้ให้ข้อมูล เพศ และใช้ ANOVA เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับผลกระทบของปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่ กับระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ประสบการณ์ด้านธุรกิจ และประเภทธุรกิจ

ผลการศึกษา

1) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภาคเหนือ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยวิธีทางสถิติ

ตัวแปร	จำนวนข้อมูล	ค่าเฉลี่ย	ค่ากลาง	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าน้อยที่สุด	ค่ามากที่สุด
C	44	7,342.23	4,174.73	6,343.10	1,458.65	22,540.24
L	44	144,722.78	103,986.88	80,000.68	78,973.39	313,914.00
B	44	234.47	214.01	73.10	139.02	396.11
GPP	44	117,843.09	89,297.24	65,161.95	62,691.25	264,067.35

จากตารางที่ 1 พบว่า 1) มูลค่าอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (C) (หน่วย : ล้านบาท) มีข้อมูลจำนวน 44 ข้อมูล โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 7,342.23 ค่ามัธยฐาน เท่ากับ 4,174.73 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6,343.10 ค่าน้อยที่สุด เท่ากับ 1,458.65 และค่ามากที่สุด เท่ากับ 22,540.24 2) จำนวนแรงงานอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (L) (หน่วย : คน) มีข้อมูลจำนวน 44 ข้อมูล โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 144,722.78 ค่ามัธยฐาน เท่ากับ 103,986.88 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 80,000.68 ค่าน้อยที่สุด เท่ากับ 78,973.39 และค่ามากที่สุด เท่ากับ 313,914.00 3) งบประมาณรายจ่ายตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ (B) (หน่วย : ล้านบาท) มีข้อมูลจำนวน 44 ข้อมูล โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 234.47 ค่ามัธยฐาน เท่ากับ 214.01 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 73.10 ค่าน้อยที่สุด เท่ากับ 139.02 และค่ามากที่สุด เท่ากับ 396.11 และ 4) ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี (GPP) (หน่วย : ล้านบาท) มีข้อมูลจำนวน 44 ข้อมูล โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 117,843.09 ค่ามัธยฐาน เท่ากับ 89,297.24 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 65,161.95 ค่าน้อยที่สุด เท่ากับ 62,691.25 และค่ามากที่สุด เท่ากับ 264,067.35

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ ด้วยวิธี Random-effects GLS Regression

ตัวแปร	COEFFICIENT	STD.ERR.
C	2.436*	0.596
L	0.534*	0.049
B	189.487*	34.418
CONSTANT	-21,904.05*	7,591.248
OVERALL R-SQUARED	0.9535	

หมายเหตุ * ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่า Overall R-squared อยู่ที่ 0.9535 แสดงว่าแบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี ได้ร้อยละ 95.35 สำหรับผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ พบว่า มูลค่าอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (C) มีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 2.436 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สามารถอธิบายได้ว่า มูลค่าอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (C) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี (GPP) จะเพิ่มขึ้น 2.436 หน่วย (เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นคงที่) และจำนวนแรงงานอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (L) มีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.534 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สามารถอธิบายได้ว่า จำนวนแรงงานอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (L) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี (GPP) จะเพิ่มขึ้น 0.534 หน่วย (เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นคงที่) และงบประมาณรายจ่ายตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ (B) มีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 189.487 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สามารถอธิบายได้ว่า งบประมาณรายจ่ายตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ (B) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี (GPP) จะเพิ่มขึ้น 189.487 หน่วย (เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นคงที่) โดยตัวแปรอิสระทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางบวกกับผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี

2) ผลการศึกษาผลกระทบของปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 267 คน จำแนกตามตำแหน่งผู้ให้ข้อมูล แบ่งเป็นพนักงาน จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 61.80 และเป็นเจ้าของกิจการ/หุ้นส่วน จำนวน 102 คน คิดเป็น 38.20 จำแนกตามเพศ แบ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 59.93 และเพศชาย จำนวน 107 คน คิดเป็น 40.07 จำแนกตามระดับการศึกษา แบ่งเป็นระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 51.31 รองลงมา คือ ปริญญาตรี จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 46.07 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.62 ตามลำดับ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน แบ่งเป็นมีประสบการณ์ในการทำงานเป็นลูกจ้างในธุรกิจคนอื่น จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 67.79 รองลงมา คือ ทำงาน/ทำธุรกิจในครอบครัวมาก่อน จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 20.60 และไม่เคยทำงานมาก่อนจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 11.61 ตามลำดับ จำแนกตามประสบการณ์ด้านธุรกิจ แบ่งเป็นมีประสบการณ์ด้านธุรกิจ น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 31.09 รองลงมา คือ 4 – 6 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 27.34 มากกว่า 10 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 24.34 และ 7 – 9 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 17.23 ตามลำดับ และจำแนกตามประเภทธุรกิจ แบ่งเป็นธุรกิจอาหารไทย จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 39.7 รองลงมาเป็นแฟชั่น จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 10.11 ดนตรี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 9.74 งานฝีมือและหัตถกรรม จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 9.36 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 8.99 การแพทย์แผนไทย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.99 ภาพยนตร์ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.62 การโฆษณา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.87 การพิมพ์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.87 ศิลปะการแสดง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.87 การออกแบบ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ

1.5 การแพร่ภาพและกระจายเสียง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.12 ทักษะศิลป์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.12 ซอฟต์แวร์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.75 และการให้บริการด้านสถาปัตยกรรม จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.37 ตามลำดับ สำหรับปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับความสำคัญของปัจจัยสนับสนุนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) สำหรับปัจจัยสนับสนุนที่มีผลมากต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ สินค้า/บริการ ของท่าน เป็นที่ต้องการของชาวไทย ($\bar{X} = 3.77$) สำหรับปัจจัยสนับสนุนที่มีผลปานกลางต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ 1) ในรอบ 3 ปี ที่ผ่านมาสินค้า/บริการของท่านมีความต้องการอย่างต่อเนื่อง 2) การท่องเที่ยวมีผลต่อยอดขายสินค้า/บริการของท่าน 3) สินค้า/บริการ ของท่านมีการเติบโตอย่างก้าวกระโดดหลังการระบาด ของ โควิด 19 4) สินค้า/บริการ ของท่าน เป็นที่ต้องการของชาวต่างชาติ 5) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยการ ใช้ระบบ อินเทอร์เน็ต (Internet) แอปพลิเคชัน (Application) แพลตฟอร์ม (Platform) 6) การท่องเที่ยวมีผลต่อการสร้างสรรค์ สินค้า/บริการของท่าน 7) สินค้า/บริการของท่านพยายามปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยว 8) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยเทคโนโลยี (Technology) 9) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ 10) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยการเข้าร่วม อบรม / กิจกรรม / เวิร์กช็อป (Work shop) อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.36, 3.34, 3.22, 3.21, 3.18, 3.09, 3.03, 3.00, 2.67, 2.64$) ตามลำดับ และปัจจัยสนับสนุนที่มีผลน้อยต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยงานวิจัย (Research) ($\bar{X} = 2.38$) และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับผลกระทบของปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามตำแหน่งผู้ให้ข้อมูล พบว่า ตำแหน่งที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับผลกระทบของปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามเพศ พบว่า 1) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยการ ใช้ระบบ อินเทอร์เน็ต (Internet) แอปพลิเคชัน (Application) แพลตฟอร์ม (Platform) 2) ในรอบ 3 ปี ที่ผ่านมาสินค้า/บริการของท่านมีความต้องการอย่างต่อเนื่อง 3) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยเทคโนโลยี (Technology) 4) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยการเข้าร่วม อบรม / กิจกรรม / เวิร์กช็อป (Work shop) อย่างสม่ำเสมอ 5) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ และ 6) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยงานวิจัย (Research) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า 1) การท่องเที่ยวมีผลต่อการสร้างสรรค์ สินค้า/บริการของท่าน 2) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยการเข้าร่วม อบรม / กิจกรรม / เวิร์กช็อป (Work shop) อย่างสม่ำเสมอ 3) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยงานวิจัย (Research) 4) สินค้า/บริการของท่านพยายามปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยว 5) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ 6) ในรอบ 3 ปี ที่ผ่านมาสินค้า/บริการของท่านมีความต้องการอย่างต่อเนื่อง 7) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยเทคโนโลยี (Technology) 8) การท่องเที่ยวมีผลต่อยอดขายสินค้า/บริการของท่าน และ 9) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยการ ใช้ระบบ อินเทอร์เน็ต (Internet) แอปพลิเคชัน (Application) แพลตฟอร์ม (Platform) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า 1) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยเทคโนโลยี (Technology) 2) มีการพัฒนา สินค้า/

บริการ ด้วยการใช้ระบบ อินเทอร์เน็ต (Internet) แอปพลิเคชัน (Application) แพลตฟอร์ม (Platform) 3) สินค้า/บริการของท่านพยายามปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยว และ 4) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 จำแนกตามประสบการณ์ ด้านธุรกิจ พบว่า 1) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ 2) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยการเข้าร่วม อบรม / กิจกรรม / เวิร์กช็อป (Work shop) อย่างสม่ำเสมอ 3) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยงานวิจัย (Research) 4) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยเทคโนโลยี (Technology) 5) การท่องเที่ยวมีผลต่อการสร้างสรรค์ สินค้า/บริการของท่าน 6) สินค้า/บริการของท่านพยายามปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยว 7) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยการใช้ระบบ อินเทอร์เน็ต (Internet) แอปพลิเคชัน (Application) แพลตฟอร์ม (Platform) และ 8) สินค้า/บริการ ของท่าน เป็นที่ต้องการของชาวต่างชาติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 จำแนกตามประเภทธุรกิจ พบว่า 1) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยงานวิจัย (Research) 2) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยการเข้าร่วม อบรม / กิจกรรม / เวิร์กช็อป (Work shop) อย่างสม่ำเสมอ 3) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยการใช้ระบบ อินเทอร์เน็ต (Internet) แอปพลิเคชัน (Application) แพลตฟอร์ม (Platform) 4) มีการพัฒนา สินค้า/บริการ ด้วยเทคโนโลยี (Technology) 5) สินค้า/บริการ ของท่านมีการเติบโตอย่างก้าวกระโดดหลังการระบาดของ โควิด 19 6) มีการพัฒนาสินค้า/บริการ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ 7) ในรอบ 3 ปี ที่ผ่านมา สินค้า/บริการของท่านมีความต้องการอย่างต่อเนื่อง 8) สินค้า/บริการ ของท่าน เป็นที่ต้องการของชาวไทย 9) สินค้า/บริการ ของท่าน เป็นที่ต้องการของชาวต่างชาติ 10) การท่องเที่ยวมีผลต่อยอดขายสินค้า/บริการของท่าน 11) การท่องเที่ยวมีผลต่อการสร้างสรรค์ สินค้า/บริการของท่าน 12) สินค้า/บริการของท่านพยายามปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ พบว่า มูลค่าอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จำนวนแรงงานอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และงบประมาณรายจ่ายตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และปัจจัยสนับสนุนด้านสินค้า/บริการเป็นความต้องการของชาวไทยเป็นปัจจัยสนับสนุนที่มีผลระดับมากต่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในจังหวัดเชียงใหม่ รองลงมา คือ 1) ความต้องการอย่างต่อเนื่องของสินค้า/บริการ 2) การท่องเที่ยวมีผลต่อยอดขายสินค้า/บริการ 3) การเติบโตอย่างก้าวกระโดดของสินค้า/บริการหลังการระบาดของโควิด - 19 4) สินค้า/บริการเป็นความต้องการของชาวต่างชาติ 5) การพัฒนาสินค้า/บริการด้วยระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) แอปพลิเคชัน (Application) แพลตฟอร์ม (Platform) 6) การท่องเที่ยวมีผลต่อการสร้างสรรค์สินค้า/บริการ 7) สินค้า/บริการที่ปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยว 8) มีการพัฒนาสินค้า/บริการด้วยเทคโนโลยี (Technology) 9) การพัฒนาสินค้า/บริการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ 10) การพัฒนาสินค้า/บริการด้วยการเข้าร่วมอบรม / กิจกรรม / เวิร์กช็อป (Work shop) อย่างสม่ำเสมอ และ 11) การพัฒนาสินค้า/บริการ ด้วยงานวิจัย (Research) โดยผลการศึกษาสอดคล้องกับ Khurshch, Forkun,

Kravchyk, Bordanova และ Chenash (2022) กรณีศึกษาจากประเทศยูเครน พบว่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์สามารถส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านศิลปะวัฒนธรรมและการออกแบบ และบทบาทของนโยบายรัฐบาลมีผลต่อการส่งเสริมการดำเนินการตามศักยภาพทางเศรษฐกิจและการพัฒนาภูมิภาค รวมทั้ง Kongbuamai , Khoifin และ Uttamai (2022) พบว่า การส่งเสริมผลิตภัณฑ์และบริการในท้องถิ่นซึ่งรวมถึงการสร้างตลาดในท้องถิ่นและการสร้างตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในท้องถิ่น จะช่วยสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในพื้นที่

โดยสรุป การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของจังหวัดในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือและภูมิภาคอย่างมีนัยสำคัญ ผ่านการขยายตัวของมูลค่าอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ช่วยเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด และการจ้างงาน ตลอดจนการลงทุนภาครัฐที่กระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจในวงกว้าง โดยปัจจุบันการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือดำเนินการผ่านนโยบายและงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระดับพื้นที่ ซึ่งสำนักงานพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด (2565) ได้ให้แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์จำเป็นต้องพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นเมืองสร้างสรรค์ การพัฒนาสินค้าและบริการสร้างสรรค์ การสร้างแบรนด์และการส่งเสริมการตลาด และการพัฒนาด้านการศึกษา วิจัย และบุคลากรด้านสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือยังมีประเด็นท้าทายที่ต้องพิจารณาในการกำหนดนโยบายและการผลักดันโครงการสำคัญเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับพื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพ อาทิ การพัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการสร้างสรรค์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ การสร้างความเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในกลุ่มงานฝีมือ หัตถกรรม การแพทย์แผนไทย และทัศนศิลป์ การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป็นการสร้างทักษะให้แก่ผู้ประกอบการและสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ทำให้คุณค่าต่อการพัฒนานำไปสู่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์/บริการสร้างสรรค์ได้อย่างก้าวกระโดด ตลอดจนการสนับสนุนงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ

ข้อเสนอแนะ

1) ภาคธุรกิจและผู้ประกอบการท้องถิ่น ควรเร่งปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล โดยการลงทุนในแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อขยายฐานลูกค้าในตลาดออนไลน์ที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ควรสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและร่วมมือกันในการตลาดหรือการพัฒนาบุคลากรซึ่งจะช่วยขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างโอกาสให้แก่ธุรกิจได้ ในขณะเดียวกัน การรักษาอัตลักษณ์และคุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการร่วมกับการใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการพัฒนาสินค้าเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะธุรกิจสร้างสรรค์ในเชียงใหม่ที่มีทุนทางวัฒนธรรมล้านนาอันเป็นเอกลักษณ์ซึ่งไม่สามารถเลียนแบบได้ง่าย ควรมีการลงทุนในวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีความทันสมัยและตอบโจทย์ตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) ที่ยั่งยืน

2) ภาครัฐ ควรให้การสนับสนุนการพัฒนาในระดับพื้นที่ผ่านการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เพื่อเป็นกรอบแนวทางให้ภาคธุรกิจสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมุ่งเน้นการพัฒนาในระดับพื้นที่ไปในทิศทางเดียวกัน และนอกจากนี้ ควรลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ

การพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ อาทิ เทคโนโลยีที่เอื้อต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับพัฒนาผลิตภัณฑ์ จะช่วยส่งเสริมและสร้างโอกาสให้ธุรกิจในพื้นที่เติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งภาครัฐควรมีนโยบายทางการเงินเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการสามารถขยายธุรกิจให้เติบโตเพื่อแข่งขันในระดับสากลได้ รวมถึงการส่งเสริมการตลาดระดับนานาชาติที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่ อาทิ การจัดเทศกาลศิลปะนานาชาติเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามายังภูมิภาคมากขึ้น

3) สถาบันการศึกษา ควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ด้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ที่มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ผ่านงานวิจัยและการพัฒนา การสนับสนุนพื้นที่บ่มเพาะนวัตกรรมและผู้ประกอบการรุ่นใหม่ รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือกับภาครัฐ ชุมชน และภาครัฐ เพื่อผลักดันให้เกิดองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ วงษ์แสน และจิรพันธ์ กุลดิลก. (2565). การคาดการณ์ผลกระทบและการเตรียมปรับตัวตามนโยบายระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกของสถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 17(59), 1-11.
- นรา เป้นสะอาด. (2563). ผลกระทบจากผลิตภาพปัจจัยการผลิตต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของครัวเรือนโดย แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปเชิงพลวัต กรณีศึกษาประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์, 50(2), 1-24.
- ปภาดา ถ่อเงิน และวิษณุ สุมิตสวรรณ. (2562). ผลกระทบจากแนวทางการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ในพื้นที่: กรณีศึกษาอำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ประเทศไทย. วารสารการเมืองการปกครอง, 9(3), 114-130.
- ปริญญ์ เฉ็ดโหม, ปรีดี พรหมมี, อริศรา ร่มเย็น และมินา โสเบะเบ็ญอาหลี. (2559). การเติบโตของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ กรณีศึกษาอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปัญญวัฒน์ จุฑามาศ และพิศมัย จารุจิตติพันธ์. (2561). ผลกระทบของการดำเนินนโยบายพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรีต่อประชาชนตำบลบ้านเก่า. วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ, 9(18), 72-90.
- พิมลพรรณ ไชยนันท์ และ จักรพันธ์ ชัดชุ่มแสง. (2560). โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษกับการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ชายแดน: บทสำรวจเบื้องต้นในบริบทพื้นที่ตากและเชียงราย. วารสารสังคมวิทยา มานุษยวิทยา, 36(1), 103-127.
- ศรัณย์ วิสเพ็ญ. (2564). การศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจของจังหวัดระยองที่เกิดจากการใช้จ่ายของพนักงานบริษัทไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน). วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 8(2), 65-78.

- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก. (2567). รายงานภาวะเศรษฐกิจของพื้นที่ อีอีซี ปี 2567 (ตุลาคม-ธันวาคม 2567) และแนวโน้ม. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <https://eeco.or.th/th/quarterly-economic-report/3008>. สืบค้นวันที่ 15 มีนาคม 2568.
- สำนักงบประมาณ. (2565). ฉบับพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย (พ.ร.บ.). [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <https://bb.go.th/topic3.php?gid=862&mid=545>. สืบค้นวันที่ 10 มกราคม 2568.
- สำนักงานพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด. (2565). หลักการกำหนดพื้นที่และแนวทางในการให้สิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ระเบียงพิเศษ [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.pad.moi.go.th/images/form-download/หลักการกำหนดพื้นที่>. สืบค้นวันที่ 19 เมษายน 2566.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน). (2565). การพัฒนาย่านสร้างสรรค์จังหวัดเชียงใหม่. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <https://www.cea.or.th/th/creative-district-masterplan/chiangMai>. สืบค้นวันที่ 19 เมษายน 2566.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). สถิติแรงงาน. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก https://nso.go.th/nsoweb/nso/statistics_and_indicators?Fnso2Fstatistics_and_indicators=&impt_branch=301&page=1. สืบค้นวันที่ 2 มกราคม 2568.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). ผลิตภัณฑ์จังหวัด. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <https://nesdc.go.th/>. สืบค้นวันที่ 19 เมษายน 2566.
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่. (2565). รายงานความเคลื่อนไหวการลงทุนอุตสาหกรรม. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <https://chiangmai.industry.go.th/th/seo-27065>. สืบค้นวันที่ 19 เมษายน 2566.
- อภิเชษฐ์ ทับเมือง (2562) ผลกระทบทางสังคมวัฒนธรรมของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อารตี อยู่ทศกร. (2564). ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกและเครือข่ายทุนจีนข้ามชาติ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Huang, X. (2022). The Role of Cultural and Creative Industries in Special Economic Zones: Development Recommendations for the Macao-Hengqin Region. In Handbook of Research on Special Economic Zones as Regional Development Enablers (pp. 234-250). IGI Global.
- Karim, M. A., & Islam, F. (2018). Bangladesh-China-India-Myanmar (BCIM) Economic Corridor: Challenges and Prospects.
- Khrushch, N., Forkun, I., Kravchyk, Y., Bordanova, L., & Chenash, V. (2022). Trends and patterns of the impact of the economic potential implementation on the development of regions in the conditions of the creative economy formation. Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development, 44(2), 159-166.
- Kongbuamai, N., Khoifin, K., & Uttama, N. P. (2022). The “Lanna” Project: Redefining Hope for a Sustainable and Creative Economy in the Northern Economic Corridor of Thailand. CREATIVE ECONOMY 2030.